

Vádlott és vádlók

A fasizmus mint lelki igény címmel (május 2.) megjelent cikkében **Eörsi István** kimondta a kimondandót. Elvbarátai (általában igen nagyra becsült emberek) sietve határolódtak el tőle, és azzal vádolják: kemény szavaival tulajdonképpen a Fidesz malmára hajtja a vizet. Derék magyar fiatalokat sértett vérig azzal, hogy „lelki igényüknek” nevezte a fasizmust, meredekebben azzal, hogy lefasisztázta őket. Haskó László is úgy állt ki mellette, hogy aztán mondanivalóját azzal zárja: „Az antifasiszta mozgalmárkodás csak hizlalja, erősíti a másik oldalt” (A *fasizmus erkölcsi kérdés*, május 16.).

Napjainkban a fasizmust előszeretettel azonosítják a rasszizmussal, szűkebben az antiszemitizmussal. Ebben egyesek elmennek egészen odáig, hogy a hitlerizmust kizárólag a holokausztban tartják bűnösnek – ha nem irtotta volna ki a zsidókat, nem is lett volna baj vele. (Valahol ebbe a gondolkodásmódba belefér az a blaszfémia, amely mostanság hangosabban nevezi hősöknek a két világháború frontjain elesett magyar kato-

nákat, pedig ez pontosan olyan durva hiba, mint bűnösöknek tartani őket.) A „hétköznapi fasizmus” a lecsúszott, a hatalomból kirekedt középosztály sovíniszta (idegen- és mássággyűlölő, nacionalista) rendpárti, vezérkultuszos, a győztes, a vezér által hamarosan győztesé váló tömegben feloldódni vágyó világképe. **Eörsi** pontos látéleletet adott arról, hogy a Testnevelési Egyetemen és a Kossuth téren ez a világkép uralkodott.

A vita tehát nem arról folyik igazából, hogy megjelent-e a „fasizmus mint lelki igény”, hanem arról, hogy szabad-e ezt kimondani. A vita egyes résztvevői (Takács Géza, Szalai Erzsébet) szerint **Eörsi** megengedhetetlenül túloz, mások szerint igaza van, mégis mindannyian úgy vélik, hogy magunknak idézzük fel azt a jövőt, amitől szorongunk; a politikai hisztéria legjobb ellenszere az erőt sugárzó, méltóságteljes nyugalom. Azaz, csak nem fogunk besétálni az utcájukba, mi, akik jobbak vagyunk?

Dr. Nagy András
főiskolai tanár, Budapest